

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščansko-socialno glasilo.

Štev. 46.

V Ljubljani, v soboto 18. novembra 1899.

Letnik IV.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 7 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15**. Uradne ure od 9—12 ure dop. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Komet in njegovi utrinjki.

Pod sv. Joštom, 16. novembra 1899.

Od tistega časa, odkar komet straši okoli zemlje in — kakor sem slišal nekega moža pripovedovati — železne verige frče po ozračju, je v kranjskem političnem in časnikarskem boju postalo vse nekako bolj tiho. Strah je dobra reč, prinese pamet, ker odganja grde, nerodne strasti. Za slovenske politike bi bilo najbolje, ko bi se jim vsaki drugi teden napovedoval drug komet. Romali bi potem še celo liberalci na božjo pot k sv. Joštu in na Šmarno Goro ter bi gledali, kako nizko doli stoji megleno morje, gori v idealnih višavah se pa užigajo krasni utrinjki — narodne pameti.

Ko smo že tako lepo na višavi mirno vsi skupaj, „liberalci“, „klerikalci“, in „listovci“, in se lahko kakšna pametna goltne na levo in na desno, zdi se nam, da je prav umestno, če govorimo tudi o kometu, ki že dlje časa straši po političnem ozračju naše slovenske zemlje, o konsumu in njega utrinjkih.

Še veliko več neumnosti, kakor o kometu Bieli, so stvezili slovenski politiki in časnikarji zadnji dve leti o konsumu. Po jedni strani se je strašilo, da bode konsum udušil vse trgovce, obrtnike in učitelje ter tako končal slovenski svet, po drugi strani se je pa dajalo upanje, da se bodo vpricho te svetle zvezde spreobrnil in spokorili tudi oni grešni ljudje, katere je dr. Tavčar krstil za „notranjske oderube“. „Slovenski List“ je stal nekako v sredi, ni po nepotrebnem strašil, pa tudi ne vsega hvalil, kar je v zvezi z gibanjem novega kometu. Vedno bolj jasno se kaže, da je to mnenje pravo.

Konsumna društva niso povsod potrebna, pa tudi ne povsod škodljiva. Potrebna niso v čisto kmetijskih in trdo slovenskih vaseh, kjer nekaj poštenih trgovčkov le z dobičkom od trgovine

preživlja svojo družino. Ako se tem trgovcem napove s konsumnim društvom boj, to ne koristi nič v narodnem oziru, ker trgovci sploh niso naši narodni nasprotniki, ne koristi se mnogo v gospodarskem oziru, ker je dobiček posameznih konsumentov v istini premajhen, najmanj se pa koristi stranki, ki jih je vzela pod svoje pokroviteljstvo, v političnem oziru, ker so prizadeti trgovci veliko bolj energični v brambi svojih interesov, kakor njim nasproti postavljena četa konsumentov. Dokazalo se je, da je to resnica, kajti povsod vidimo trgovce leve, konsumente pa jagnjeta. Ne izplača se tedaj trud, če se v takih krajih izpostavljajo duhovni kot branitelji jagnjet, ker se vrh tega morajo upoštevati tudi drugi tehtni momenti, zadevajoči točke krščanskega programa in duhovski ugled. Za mal dobiček stranka ne sme porabiti vsega smodnika, ako je po drugi strani škoda precej občutna. Prav umestno bi bilo tedaj resno posvetovanje katoliško-narodne stranke, da se določijo kraji, kje naj se konsumna društva podpirajo in kje naj jih še pomagajo voditi duhovni.

Da bi morali duhovni naenkrat vsi odstopiti od konsumnih društev, bode pač komaj kdo zahteval, ako se pomisli, da je duhovnu trgovina prepovedana, toda le tedaj, če hoče pri njej iskati svojega dobička, kar se pri konsumnih društvih ne more trditi, ker so pri njih duhovni le svetovalci v korist revnejega ljudstva, in ker so konsumna društva v nekaterih krajih v resnici potrebna. V takih krajih, zlasti ob periferiji slovenske zemlje, koder mora slovenski kmet nemški in laški znati, če si hoče kupiti za drag denar potrebnih živil, duhovnik vrši le svojo narodno in človekoljubno dolžnost, ako je sodelavec in svetnik pri konsumnih društvih vsaj toliko časa, dokler se ne izobrazijo za ta posel laiki. Ako bi kdo trdil, da v takih krajih, kjer so trgovci v vsakem oziru naši najbolj zagrizeni

nasprotniki, slovenski duhoven veri ali narodu škoduje, če pospešuje konsumno društvo, se mu lahko pljune v zobe.

Prav smešne prikazni je pa napravil novi komet „konsum“ med slovenskim narodom. Bolje bi te zmešnjave ne mogli narisati, kakor je naslikana na oni dunajski razglednici, ki nam kaže strah ljudij pred groznim, svet uničujočim kometom. Na razglednici se vidijo ljudje, ki imajo nastavljene brizgalnice na prihajajoči komet, drugi se pa plaho skrivajo v sodove in cestne kanale. Isto se godi in dela pri nas proti konsumu. Može, ki so sicer krščansko-socialnih nazorov, in ki so že izpuščali svoje dni dolge govorance na korist revnega ljudstva ter udrihali po kapitalistih in oderubih, se skrivajo po sodovih, trdeč, da o konsumnih društvih nikjer in nikoli ni treba govoriti in da podobnih za drug stranka nikdar ni imela ter ne bo imela v svojem programu. Drugi pa streljajo s topovi in brizgajo vodo in gnojnico z vsemi stroji, če se le kje pokaže kak nedolžni utrinjek konsumnega društva. Deset trgovcev lahko prične delati konkurencu drugim trgovcem, v sto gostilnah se lahko stepó in zlasajo pijanci, vse to ni nič hudega, še podpira in brani se vse to, n. pr. v „Narodu“, vse drugačna muzika se pa prične, če se kje osnuje eno samo konsumno društvo, ali če se prigodi v njem ena sama nerodnost. Od liberalnega župana do učitelja je vse po koncu. Toda stvar je smešna.

Za izgled naj navedem samo ta-le slučaj. V Ljubljani je nedavno tvrdka Schumi & Comp. otvorila dve prodajalnici, v kateri ljudje kar dero, ker se dobiva v njih blago čudovito po ceni. Dvoje konsumnih društev bi ne moglo delati toliko konkurence drugim trgovcem, kakor je dela g. Schumi sam, ki dobro deluje v — socialnem smislu. Dne 11. t. m. je ista tvrdka odprla prodajalnico tudi v Kranju. Naši trgovci nekda

Dr. Janko Pajk.

Zmirom redkeje postajajo vrste onih slovenskih rodoljubov, ki so za časa našega pre-rojenja delovali na političnem in slovstvenem polju, da bi priborili Slovenstvu dostojno mesto med ostalimi narodi. Narodno delo tedaj še ni bilo takó po strokah razdeljeno, kakor je zdaj, kajti število rodoljubov je bilo pičlo. Marsikdo, ki je čutil navdušenje in sposobnost, koristiti svojemu narodu, je bil ob enem politik in literat, bavil se s pesništvom, znanstvom in narodnim gospodarstvom. — Tak mož je bil tudi pred kratkim preminuli dr. Janko Pajk. Slovel je svoj čas kot navdušen politični prvoboritelj štajarskih, sosebno mariborskih Slovencev, pri tem je obdeloval tudi razne stroke slovstva. Te skromne vrstice naj bodo posvečene spominu tega marljivega rodoljuba.

Rojen je bil pokojnik dne 14. decembra 1837. l. v Št. Pavlu, v savinjski dolini, prijazni vasi zapadno od Celja, a preživel je leta prve mladosti večinoma v Spodnji Poljskavi blizu Pragerskega, na vznožju vinorodnega Pohorja. Nadarjenega dečka so dali leta 1850. na mariborsko gimnazijo, kjer je bil vselej jeden najodličnejših dijakov. Učitelj slovenščine mu je bil slavni Davorin Trstenjak, ki je v njem netil

ljubezen do slovenskega jezika. Pozneje mu je bil zvest prijatelj in svetovalc.

Po maturi je odšel Janko Pajk l. 1858. na dunajsko vseučilišče, kjer je poslušal predavanja iz klasičnih jezikov, nemščine in posebno slavistike. Kakor v Mariboru Trstenjak, tako mu je bil na Dunaju najdražji izmed profesorjev Miklošič, ki je dal njegovemu znanju slovenskega jezika temeljito jezikoslovno podlago. — 1862. l. je bil Pajk imenovan suplentom na goriško višjo gimnazijo, kjer je poučeval največ slovenščino. Takrat je dal natisniti svojo prvo razpravo: „Nekteri fonetični zakoni našega jezika“ (Novice. 1862); 1864. l. pa je izdal zaslužno delo: „Izbrane narodne pesmi“ s kratko srbsko slovnico (druga pomnožena izdaja l. 1881.), ki je našlo posebno pri mladini mnogo hvaležnih bralcev. Od l. 1864.—67. je bil profesor na (tedanji nižji) gimnaziji v Kranju. Tačas je našel v kranjskem mestnem arhivu „Star rokopis Kranjskega mesta“ (objavljen v Mariboru l. 1871.), ki obsega slovenske prisege kranjskih meščanov, mestnih svetovalcev in sodnikov iz dobe o. leta 1500; spada torej med starejše spomenike slovenskega jezika.

L. 1867. je bil Janko Pajk nastavljen na gimnazijo v Mariboru. Tam se je bilo tedaj začelo živahno narodno gibanje, ki je mikalo tudi

mladega profesorja, da je vstopil v krog slovenskih politikov. Njih glasilo je bil „Slovenski Narod“, za katerega je Pajk spisal več političnih narodno gospodarstvenih in naučnih razprav. A tudi kot govornik je slovel, stopal je kot agitator po raznih spodnještajarskih krajih na govorniški oder (Glej politične spise in govore v „Izbranih spisih“). — Ko je l. 1872. začela v Mariboru izhajati „Zora“, leposloven in poučen list, urejevan od D. Trstenjaka, je Pajk v njej objavil več manjših spisov raznovrstne vsebine. Tako je mladi navdušeni mož razvijal vsestransko plodovito delovanje v prid slovenski narodnosti in v povzdigo preziranega slovenskega jezika in slovstva.

A na Dunaju je takrat — za časa zloglasne nemško-liberalne vlade — vela Slovanom skrajno neprijazna sapa; nemilosti je zapadel vsak uradnik, ki je bil na sumu, da se čuti Slovana. Tako se je zdela tem gospodom velika pregreha, ko je l. 1870. Pajk s tremi svojimi kolegi zložil spomenico do ministerstva, v kateri se je naglašala potreba ustanovitve slovenske nižje gimnazije v Mariboru. Prošnja je bila kot neutemeljena odbita in nje povzročitelji pokarani. Tako je bil Pajk iz „službenih ozirov“ l. 1872. prestavljen v Novo Mesto. — A mož si je bil v svesti, da ni bil nikdar pri svojem po-

smanje dneve niso utegnili kaditi smodk. Zadnji smanji dan sem jih pa že videl, kako so s smodko v ustih gledali mimo korakajočo karavano kmetice, ki so vse nesle pod pazduho precej debele zavoje z lepo tiskanim napisom „Pri novi tovarni“. Jeden teh trgovcev je še celo utegnil čitati članek „Slov. Naroda“, jaz sem pa na spodnji strani istega lista čital „Pri novi tovarni“. He, he! Ko bi se deset kranjskih krojačev vzelo skupaj in bi otvorilo „novo tovarno“, v kateri bi kmetice le po grošu ceneje dobivale kontenino, bi bil gotovo uvodni članek v „Narodu“ o tej kontenini in zahtevalo bi se od škofa, da naj prestavi, če ne dekana, pa vsaj oba kapelana, ker se blizu cerkve godi ubijanje poštenih trgovcev. Tako je pa vse dobro, dobiček imajo kmetice, dobiček Schumi in dobiček trgovci, ker jih nihče ne draži in ker ni treba, da bi postajali nervozni, kadar bero svoj ljubi „Narod“.

Vprašanje o kranjskih konsumnih društvih in njihovih posledicah utegne tedaj dobiti kmalu čisto novo lice, ako se napravi ne le po Ljubljani, ampak tudi drugod po mestih in vaseh več „novih tovarn“, v katerih bodo ljudje prav po ceni kupovali ne-le kontenino, rute in platno, ampak tudi sladkor in kavo. Gotovo je pa, da se tudi pomanjšani dobiček „novih tovarn“ ne sme razdeliti na več ljudij, ali določiti v občno korist. Liberalni trgovci se bodo potem upokojili in veselo prodajali, če ne drugega, vsaj najnovejše razglednice, predstavljajoče pojave občne radosti ljudstva, da je komet „konsum“ srečno odjadral, ne da bi bil podrl svet.

Izvirni dopisi.

Iz Selške doline, 16. nov. Selška občina ima lep, obširen in z raznovrstno divjačino obdarjeni lovski prostor; pa tudi sloveč je lov zavoljo ruševcev, divjih petelinov in divjih koz. Romantična Jelovica z Ratitovcem in Dražgoško goro privabi vsako spomlad bogatih gospodov iz Trsta in drugih mest, ki dajo najemnikom lova precej denarja za ruševce in divje peteline. V jeseni pa marsikoga zvabi lov na divje koze v sivo skalovje Dražgoške gore in Ratitovca.

Selška občina, zlasti podobčina Češnjica, imela bi po umnem gospodarstvu od lova lahko lep dohodek, kateri bi, če bi se rabil za zboljšanje potov, omenjenemu kraju dobro došel. Sedaj je najemnina lova svotica 268 gld. Najemniki trde, da je ta svota previsoka; vložili so prošnjo za podaljšanje lova pod prejšnjimi pogoji. Slišalo se je, da bi se lov lahko drago oddal, da se zanj zanimajo tujci in domačini. Posestniki zahtevajo, da gre lov na dražbo. Skle-

palo se je v seji občinskega odbora. Dvotretjinska večina je bila za dražbo, manjšina za blagor občine vnetih mož z županom vred je bila pa za podaljšanje, seveda iz prijaznosti do najemnika. Sam župan je utemeljeval predlog za podaljšanje, češ, če bode kdo več dal, bode pa to priložnost izrabil v svojo korist in bode čez nekaj let lov toliko slabši. Ali so sedajni najemniki škodo imeli? No, saj župan dobro ve, ker ima on del lova. Večina se ni dala pregovoriti, ostala je pri dražbi. Deželna vlada je pa zavrgla sklep večine odbora in odobrila prošnjo za podaljšanje.

Zopet seja odbora. Manjšina je ostala pri podaljšanju lova najemniku. Župan je zahteval garancijo za večjo ponudbo najemščine. Večina je sklenila, da se pošlje pritožba na poljedelsko ministerstvo. Župan je sestavil pritožbo in jo poslal na Dunaj. (Kdo? župan? — Stavec.) Kaj pa zdaj z lovom? Do časa, da ministerstvo reši to zadevo — kar je mogoče, da se bode dalj časa vlekel — dal se je lov na milost in nemilost prejšnjim najemnikom, kateri bodo to prijaznost oziroma priložnost že porabili. Ljudje vedo, da to ni dobro. Ker ni vse tako gladko izteklo, kakor so želeli, padla je vsa jeza . . . kaj mislite na koga?

Na „zadrugo“!

Tam, so rekli, je šuntarija na katoliški podlagi. No, dobro! Zdaj je vsaj ena reč, katera bo lahko kaj prestala; pa bode tudi vekala. Lovci drže skupaj, kmetje bodo pa tudi morali držati skupaj. Tako skrbijo kmečkim zadrugam nasprotni možje za blagor občin. Pa tacih rečij je polno. Pozabi se, odloži se, dela je preveč. Seveda zadruga dajejo županom preveč dela, zato se marsikaj pozabi.

Združani na Češnjici bi svetovali, da se delo razdeli in županom olajša tako-le: zoper zadrugo na Češnjici naj bi tožbe kovali samo Lovre iz Podlonka, pa kovač in Poljanka na Češnjici; občinski odborniki naj bi tudi prevzeli kaj dela, da bi ne bilo potreba županu vse samemu delati, pregledovali bi knjige, zlasti račune, da bi ob sklepu leta lahko vošili drug drugemu srečno novo leto.

V naši zadrugi je pa vse očitno, vsak ud ima pravico, gledati knjige, odbornikom se na laga delo, najmanj vsak mesec je seja, pri kateri so knjige na ogled po mizi razložene. Blagajniška knjiga se mora vjemati z blagajno. Slednjic pa še nekaj: če kak izdajec pride zabavljati v zadrugo, treba je neslanca lepo postaviti na cesto. Tako se je zgodilo kovaču na Češnjici.

Tekel je kovač potem k županu in naredila se je tožba. Če bo župan tožbe zoper zadrugo na ljubo svojim nekdanjim nasprotnikom

litičnem in slovstvenem delovanju zanemaril šolskih dolžnostij in da so ga hoteli prestaviti edino s tem namenom, da odvzamejo štajarskim Slovincem delavnega narodnega bojovnika. Ni se torej hotel udati krivičnemu pritisku in se je raji državni službi odpovedal. Kupil je tiskarno v Mariboru, ki je dobro uspevala. L. 1872. je izdal svoje „Izbrane spise“, 1875. l. pa je prevzel uredništvo „Zora“. Objavil je v tem časopisu nekaj pesniških prevodov, več estetičnih razprav (n. pr. „O Shakespeareju“) in nebroj manjših kulturnih in statističnih črtic. Tako je listu vtisnil pečat svoje individualnosti. S svojo poljudno pisavo in raznovrstno vsebino je „Zora“ ponujala posebno zreli mladini mikavno berilo. — L. 1876. se je poročil s slovensko pisateljico Pavlino Pajkovo.

L. 1877. je nehala izhajati „Zora“. Pajk je prodal tiskarno in zopet vstopil v državno službo, katero pa je čez nekaj mesecev popustil. Leta 1878. je poslušal na graški univerzi modroslovna predavanja, l. 1879. pa je postal gimnazijski profesor v Brnu. Tu je ostal do l. 1887, ko je bil imenovan profesorjem na Franc-Jozefovo gimnazijo na Dunaju, kjer je služboval do l. 1899.

Od l. 1878. naprej se je Pajk bavil največ s filozofijo. Pisal je poleg nekaterih pedagoških razprav (n. pr. „Zur Gymnasialreform“, 1890) vrsto filozofičnih del; med njimi sta najvažnejši: „Zur Theorie der menschlichen Nachahmungen“, na podlagi katerega dela je l. 1887. na Dunaju

rigoroziral (v starosti 50. let; pač nenavadna energija!) in „Praktische Philosophie“ (1896 in 1899). Nekaj slovenskih filozofičnih razprav je objavil v „Slov. Pravniku“ (1891 in 1892. l.), v „Lj. Zvonu“ in Matičnem „Letopisu“. — V filozofskih spisih se nam kaže isti idealizem, ki ga je dičil tedaj, ko je politično deloval in za svojo neupogljivo odločnost moral po krivičnem trpeti. Iz modroslovnih razprav odseva trda vera v pravičnost in pripoznavanje npravnosti kot mogočnega činitelja v filozofskem naziranju sveta. V estetiki je bil odločen nasprotnik „moderne struje“; posebno naturalizem se mu je zdel nevaren za npravnost.

Kdor je rajnega poznal, je rad ž njim občeval. Kajti bil je uljudnega in prikupnega vedenja, živahen v svojih pogovorih ter mladeniško goreč, kadar je zastopal svoje nazore. Isto se je kazalo v njegovi pisavi: naravnost in brez ovinkov, včasih le prepikro je izraževal svoje mnenje.

Tekom minulega šolskega leta je začel dr. Pajk bolehati, a služboval je še do julija 1899. leta. To mu je bilo v kvar; precenil je svoje moči. Ko je prišel v počitnicah v Kranj, da bi tu okreval, je bilo prepozno. Na smrt bolan se je septembra meseca preselil v Ljubljano, kjer je po mučni bolezn dne 7. t. m. dušo izdihnil. Vzrok smrti je bila Brightova (obistna) bolezen. Delo, katero je pokojni posvetil domovini, mu ohrani med narodom hvaležen spomin.

koval, bo preveč dela. Tudi v „Slovenski Narod“ so poslali to maslo, pa Malovrh se je zmotil ter skoval dopis iz Železnikov. Za to se ne bomo pričakali. Kaj se je pregrešilo, koliko in čegavo vino se je pilo, skazalo se je pri sodnji v Škofji Loki. Zakaj kličejo politično oblast zoper nas? To ni lepo! Mi mislimo, da je župan, prva stopnja politične oblasti, že hud nasprotnik naš, dosti trdo postopa zoper nas. Pišejo naj, kar hočejo! Zima bode, dolgi večeri tudi, če bodo oni dve vrsti, mi štiri; svet naj zve, da naši nasprotniki sodijo zadruga le s stališča svoje kmetom nasprotnne stranke.

Odbor gospodarske zadruga.

Politiški pregled.

Položaj je za Claryjevo vlado postal neugoden. Združeni nastop desnice je spravil Claryja v obupno stanje. Govori se o njegovem odstopu. Kontrolna komisija za državne dolge se je opetovano posvetovala o zahtevi vlade za izplačanje zlata za 59 milijonov gld. v svrhu uravnave zlate valute, a je vladno zahtevo odklonila. Novo leto je blizu, vlada bi rada izpolnila po dogovorih z Ogersko prevzete obveznosti, a potrebnega zlata ni. Prišla je še druga težava zaradi kvote. V kvotni deputaciji so se poslanci Povše, Fořt in Janda odločno upirali, da bi pri nagodbi z Ogersko avstrijska deputacija znižala svojo zahtevo od 38,2 na 35. O zahtevi desnice, da naj vlada predloži vse spise o ogerski nagodbi, ki naj se izroči desnici, poročamo v poročilu iz državnega zbora. Pri seji proračunskega odseka so se vsa poročila oddala poslancem desnice. Desnica je torej gospodarica položaja in — grofa Claryja. Iskrena želja avstrijskih Slovanov je, da bi skoro pokazala vrata ministru, ki hoče vladati proti Slovanom, da ne pride v zadrego še kdo drugi.

Delegacije se snidejo 30. t. m.

Odprava kolka za koledarje in časnike, Državni zbor je sklenil soglasno, da se odpravi ta kolek, ki je državi prinašal okrogla 2 milijona letnih dohodkov. Kako bo finančni minister pokril ta primankljaj, še ni znano. Govori se, da hoče vpeljati nov davek na prevažanje (Transportsteuer). To bi bila velika krivica, ker bi vsi, ki morajo kupovati žito in drugo blago, morali taisto dražje plačevati.

O uravnavi deželnih financ se bode vršilo posredovanje 28. t. m. pod predsedtvom finančnega ministra. K posvetovanju bodo prišli deželni glavarji in finančni referentje.

Izgređi proti prof. Masaryku. Vseučiliški profesor Masaryk v Pragi je izdal brošuro, s katero je hotel dokazati, kaka krivica se je zgodila v zadevi umora v Polni ubogemu Židu Hilsnerju. Prerez vratu umorjene Hruze ta prijatelj Židov tolmači vse drugače, kakor zdravniki, akoravno Masaryk trupa umorjene — nikdar videl ni. Kam je zginila iz trupa kri, o tem molči prof. Masaryk. Židje in „Slov. Narod“ so Masarykovega mnenja, Čehi pa ne. Češki visokošolci so uprizorili proti prof. Masaryku viharne demonstracije. Masaryk se boji priti k predavanjem, ker ve, da bi ga dijaki, ki niso nikaki „klerikalci“, izžvižgali. Češki dijaki so na praški univezi 14. t. m. hoteli imeti proti prof. Masaryku shod, katerega je pa rektorat zabranil. Potem se je nad 300 dijakov v deževju podalo pred stanovanje Masarykovo, kjer so gromovito zabučali: „Pfui, Židje!“ Pred redakcijo „Narodnih Listov“ so demonstrirali s klici: „Proč z židovskim hlapcem Masarykom!“ „Pereat!“ — „Narod“ ob tej demonstraciji vzdihne kolosalno neumnost: „Klerikalni (!) antisemitizem je globoko podjedel češki liberalizem“.

Dar bolgarskega kneza. Kakor javljajo iz Bolgarske, odrekel se je bolgarski knez polovici listine na korist države. Pač lep vzgled njegovim mogočnejšim tovarišem.

Med Rusijo in Japonom je nastal rezpor. Neti ga baje Anglija, ki bi rada oči Rusije obrnila od dogodkov v Afriki.

Domače novice.

Osebnosti. Državni profesorski izpit je napravil na Dunaju z odliko naš rojak g. dr. Ivan Regen. — Sodna avskultanta gg. Gruntar in Prezelj sta postala na graškem vseučilišču doktorja prava. — Odvetniški kandidat g. dr. Fr. Pikel v Mariboru je v Gradcu napravil odvetniško skušnjo ter odprl svojo pisarno v Kozjem.

Shod slovenskih časnikarjev se bode vršil letos za časa vseslovenskega delavskega shoda. Da se snidejo slovenski časnikarji, je ob sedanjih razmerah nujno potrebno. Upati je, da se s shodom krepko pospeši izboljšanje sedanjih nezdravih domačih političnih razmer.

Meščanski klub priredi danes zvečer točno ob 8. uri svoj prvi društveni večer v veliki dvorani „Katoliškega doma“. Igrala bode vojaška godba, mej posameznimi točkami godbenega vsporeda nastopali bodo pevci. Preskrbljeno je za dobro zabavo. Člani društva, kakor vsi drugi prijatelji mladega društva se uljudno vabijo, da se gotovo in v velikem številu z rodinami udeležijo te veselice. Vstopnina za osebo 30 kr., za družino 50 kr.

Poučevanje ruskega jezika je v Ljubljani in Idriji baron Hein prepovedal. Baron Hein je mnenja, da je dr. Jenkovo brezplačno poučevanje ruščine — privaten šolski zavod. Prav hvaležni smo baronu Heinu, da s koraki, o katerih pravi „Slovenec“ z odkrito besedo, „da se vladni gospodi ni treba smešiti pred resnim svetom s takimi nezakonitimi, abderitskimi prepovedmi“, vzbuja slovansko zavest pri zaspanih Ljubljancih. Vsled baron Heinove prepovedi je pouk ruščine za nekaj časa ustavljen, pričel pa se bode, ko se ugotovi rekurzu z novimi silami, ker je postalo znanje ruščine za vsakega izobraženega človeka nujno potrebno. Ljubljanska vlada se je s to svojo prepovedjo vmešala v strogo kulturno zadevo, ki se tiče načina osebne izobrazbe, in tu prisojala sebi odločilno besedo. Ni nam treba tu povdarjati, kako koristno je učenje ruskega jezika nam Slovincem. Stega stališča bi lahko dokazovali, da nam je država dolžna v javnih učiliščih podati prilike, da se izobrazimo v ruščini. Toda potrebnejše se nam zdi, dotakniti se druge, še važnejše stvari, namreč: kako globoko tičimo v absolutizmu, kako malo prave svobode vživamo, kako suženjsko ulogo igramo. Klofuta skeli, a bolj, nego sama, nas mora skeleti zavest, da se upa vlada v taki zadevi nam kratiti našo svobodo. To drugo je tudi hujše. In če pomislimo, da sami s svojim postopanjem vzgajamo vlado v tem smislu, da postopa z nami kot z nedoraslimi otroci, je stvar še žalostnejša. Ne samo tisti, kdor je ohranil še kaj narodne zavesti, marveč vsak, kdor ljubi svobodo med nami, komur niso človeške in ljudske pravice sploh prazna beseda, se mora zgražati o tem dejstvu. Če vas je še kaj svobodomiselnih mož na Slovenskem, na noge! Poiščimo vzroke naši onemogli sužnosti in odstranimo jih, — pa bo skoro drugače. Vsak nepristranski presojevalec mora priznavati, da je policijsko nadzorstvo mesto slobodnega razvoja, absolutizem pri vladi — mesto samozavestnega narodovega življenja gojila prav tista klika, katera zdaj gospodari takozvani liberalni stranki na Kranjskem. Ob vsaki priliki je klicala vlado na pomoč. Z zvezo z liberalnimi Nemci in odpadlimi Nemčurji je v deželnem zboru ubila vsako slovensko samostojnost in dala vladi v drugih deželah nepoznano moč v roke. V vprašanih gospodarske organizacije, — ob raznih volitvah, — ob vsaki najmanjši stvarici se je navadila slovenska liberalna klika klečeplaziti pred vlado. Tu se ne razgovarjamo o tem, je-li so konsumna društva dobra ali ne, je-li je koristno, da more v združnih prostorih kmet popiti tudi čašo vina ali ne, pač pa pravimo, da se boj medsebojnih interesov sme izvajati samo v svobodnem tekmo vanju ljudstva, a pri nas se je zmešalo gospodarsko gibanje s političnim in obojno izročilo policiji v presojo in vrhovno nadzorstvo. Srce nas boli, ko moramo ob tem dejstvu konstatovati nepreklicano istino, da jemlje ravno to

postopanje tudi vso moč našim državnim poslancem in da so nemški notarji po slovenskih krajih in Wurmserji na sodniških prvomestnih stolih itd. sad te suženjske, proti vsaki svobodi naperjene politike naših „liberalcev“. Če kasneje kriče in pišejo članke, je to le prazna sleparija. Dokler ne pokažemo večje politične zrelosti, in dokler sami ne nehajo ubijati vsake svobode, ostanemo vedno nezmožni politični otroci in vlada se bo igrala z nami, kot doslej.

Udarec po Slovincih. Svetnik nadsodišča v Gradcu Anton pl. Wurmser je imenovan predsednikom okrožnega sodišča v Celju. S tem imenovanjem smo dobili Slovenci krepak udarec.

„Deschmannove grablje“ — najdene! „Učiteljski Tovariš“ v številki 35. piše v imenu slovenskih (!) učiteljev: „Stokrat ljubše nam je, da sedi v kranjskem deželnem šolskem svetu nemški liberallec Schaffer, kakor pa, če bi sedel v tej važni korporaciji, n. pr. č. g. A. Koblar, č. g. A. Kalan, ali pa kdo drugi iz te stranke!“ — Ne govori se zastoj, da bode po novem letu „Učiteljski Tovariš“ na mestu, kjer je nekdanji stal Slomšek, imel naslikane Deschmannove grablje. Tako nizko je vrglo kruhoborstvo liberalno učiteljstvo. In tem izdajskim ljudem mora ubogi slovenski narod izročati v vzgojo svoje otroke!

Ljubljanski župan v zadregi. Nekateri najnovejši odloki ljubljanskega župana so doživeli precejšnji odpor. Župan Hribar je poslal svoje organe snemat dvojezične nlične tablice ter jih nadomeščati s samoslovenskimi. Društvo hišnih posestnikov je proti temu protestovalo in dr. Tavčarju, ki sedi v tem odboru, je bilo prav, da se njegovega prijatelja spravlja v nemalo zadrego z rekurzom, v katerem se ga nazivlja jako neprijazno s „podrejenim organom“. Dr. Tavčar ima menda svoje srce še vedno na dvojezičnih hišnih tablicah.

O konsumnih društvih govori naš dopisnik v uvodnem članku. Zadnji četrtek je pa „Narod“ prinesel dopis s Spodnjega Štajerja (?), ki dokazuje, kake budalosti mora nositi potrepljivi papir, katerega pošiljajo med svet iz „Narodne tiskarne“. Najprej se pripoveduje, (podpisan je „Slovenski trgovec“), kako mnogobrojna so konsumna društva na Kranjskem, ki delajo neznošen položaj kranjskim trgovcem. Resnica pa je, da na vsako konsumno društvo pride na Kranjskem po 100 trgovcev, in tedaj so le trgovci mnogobrojni. — Dalje privleče dopisnik katastrofo v kašelskem konsumnem društvu kot izgled, kako nevarna in predrzna so taka podjetja na Štajarskem zato da se bodo štajarski „trgovci, združeni z obrtniki (!), vsaki jim usiljeni krivični konkurenci, posebno pa vsakemu klerikalnemu (liberalnemu ne?) konsumnemu društvu, z vso silo uprli“. No, od tistega časa, kar je katastrofa zadela konsumno društvo v Kašlju, je enaka katastrofa zadela na Kranjskem že 30 trgovcev in zato svarimo „Slovenskega trgovca“, da naj pusti svoje podjetje, ker je še bolj nevarno in predrzno, kakor kakšno konsumno društvo. — „Slovenskemu trgovcu“ ni všeč „ljubi mir“ med štajarskimi Slovinci, jezi se, da se po štajarskih časopisih brez ugovora odobrava snovanje slepilnih podjetij „črne trojice“, ko „nevoljno in razburjeno ljudstvo (!) demonstruje“, posebno je pa „trgovec“ pogodil, ko trdi, da duhovščina snuje konsumna društva le iz zlobnega namena, ker nalašč hoče zanesti prepir iz Kranjskega v dosedaj še mirno Štajarsko. — Na zadnje pravi dopisnik, da se zaradi konsumnih društev njegovi „razdraženi živci od samega smeha in jeze ne morejo pomiriti“. No, kar je povedal o živcih, mu radi verjamemo, in zato mu svetujemo, da naj najprej svoje „razdražene živce“ nese v Gleichenberg, dokler se mu ne ohlade, naj pa nikar ničesar ne piše v „Narod“, zlasti ne s podpisom „Slovenski trgovec“, da ne bode slovenski svet po njegovih neumnih živcih sodil sploh sposobnost slovenskih trgovcev za trgovino. — Ker že govorimo o konsumnih društvih, naj rečemo še dve besedi „klerikalnim“ konsumentom in „liberalnim“ trgovcem, ker se nam zdi, da so napake na obeh straneh. „Klerikalci“ naj za

tista konsumna društva, ki so res potrebna, poskrbe trgovsko izvežbanih močij, kajti večno obetanje nekakih „kurzov“ nikakor ne zadošča, naj si ima tudi vsak Slovenec že od rojstva talent za trgovino. „Liberalce“ pa prosimo, da pomirijo svoje živce s premišljanjem: Prusi in Lahoni, Lutri, liberalci in framasoni, vsi smejo med Slovinci trgovino pričenjati in delati zveze ali „riuge“, da lože živijo, naj se pa ta svoboda, kolikor je dovoljujejo zakoni, pušča še slovenskim klerikalcem, ker so tudi ljudje. „Slovenski kmet pri nas že komaj životari!“

„Adressbuch“ za Ljubljano je izdal tudi letos g. Fischer, seveda nemški. Ako imajo Goričani svoj slovenski „Kažipot“, bi pač tudi v Ljubljani brez posebnih težav se lahko izdala slična slovenska knjiga. V Fischerjevem „Adressbuchu“ mrgoli raznih slovenskih „Johannov“ in samovoljnih nemških prestav. Najbolje bi bilo, da Slovinci Fischerju prepovedo uvrščati jih v njegov dragi „Adressbuch“.

Na adresu mestnega magistrata v Ljubljani. Deželna vlada pošilja mestnemu magistratu zelo rada nemške odloke, katere magistrat ponižno — razume. Samonemški je bil tudi oddlok deželne vlade v zadevi poučevanja ruskega jezika. Celo na Štajarskem pošiljajo cesarski uradi slovenskim občinam vsaj deloma slovenska pisanja. Pravico, katere imajo kmetske občine štajarske, naj si pridobi tudi mestna občina ljubljanska, ker nemških dopisov barona Heina ni dolžna razumeti!

Nova garnizijska bolnica v Ljubljani je dobila samonemški napis; tudi to je značilno za čas, v katerem živimo na Kranjskem v najnovejšem času.

Stolnim proštom v Celovcu je imenovan slovenski poslanec koroški in kanonik školaštik preč. gosp. Lambert Einspieler. Iskreno čestitamo!

Nov dom krščanskih socijalcev se bode jutri popoldne blagoslovil „Kmetijski zadrugi“ v Dobrunjah pri Ljubljani.

Pohujšanje otrok se vsekako vrši ob tukajšnji hiralnici. Dr. Bleiweis je baje tja spravil nekaj oseb, ki so na duhu bolne. Nasproti hiralnice je šola in otroci imajo priliko, občudovati najnedostojnejše obnašanje na duhu bolnih ter slišati opazke, ki morajo zastrupljati mlada srca. Želeli bi, da se store potrebni koraki.

Konca sveta, katerega so nekateri ljubčanje z vso silo hoteli imeti, te dni ni bilo. V noči 13. t. m., se je videl v Ljubljani samo jeden meteor. V noči od 13. do 14. t. m. je megla zakrila ljubljancanom nebo. Okolu 30 meteorjev samo je videla družba ljubljanskih piparjev, ki je bila na Šmarni Gori. V poznejših nočeh tudi ta družba ni ničesar zapazila, ker je bilo nebo oblačno. Na dunajskem Schneebergu so opazili v noči 15. t. m. 140 meteorjev. Poleg strahu, katerega je povzročil prebivalcem Kempna v Belgiji velik vihar, ni bilo nobenih drugih pojavov o koncu sveta.

Nemški biciklisti — morilci. Pretekli torek je izvošček Krepic v bližini Gradca privozil mimo nekih kolesarjev, katerim se ni prav ognil. Kulturni nemški kolesarji so bili vsled tega tako razjarjeni, da so planili raz koles in pričeli streljati na voz. Polir Pichler, ki je bil v vozu, je bil od njihovih krogelj zadet do smrti, njegovemu tovarišu, ki je sedel poleg njega, je pa šla krogelja skozi trebuh. Tudi izvošček je nevarno ranjen in polir Zisch. Ko so kolesarji izvršili svoje junaško dejanje, so — zbežali.

Umrl je v Voloski bivši koroški predsednik Schmidt-Zabierow. Za časa svoje moči je nasprotoval Slovincem, kjer je mogel.

Tisočni nastop kot operni pevec je 13. t. m. praznoval Slovenec operni tenor dunajske dvorne opere g. Naval-Pogačnik, rodom ljubljancan.

„Centralna posojilnica v Gorici“ se je ustanovila. Namen ji bode, podpirati in osredotočiti zadržno organizacijo kmetskega stanu na Goriško-Gradiščanskem in dajati svojim udom posojila in obrestovati hranilne vloge. V načelstvu so odlični goriški rodoljubi, kakor Alfred Coronini Cronberg, dr. Franc Kos, prof. Ivan Berbuč, Miroslav Premrov, Ivan Rojec, Ivan Dermastja, Anton Klančič.

Drobne novice. Učitelj Sternad v Zgornjem Dravogradu na Koroškem se je iz neznanega vzroka ustrelil. — Zaklal je na Dovjem mej pirom hlapec Jožef Jeklič posestnikovega sina Jožefa Pogačnika. — Na Reki se je vrgla iz četrtega nadstopja 82letna starka Jožefa Šga-gliardi. Cestni pometač jo je našel zjutraj na tlaku mrtvo.

Koroška deželna blagajna ima za letos 40.800 gld. primankljaja, za prihodnje leto pa je proračunjeno 94.000 gld. Deželni zbor koroški bode zboroval še pred novim letom, da se posvetuje, kake nove davke naj naloži, da pokrije deficit.

Zločin v Lukovici. V Lukovici je neki hlapec prerezal vrat kovaču Jožefu Korošču, ki je bil takoj mrtev.

Slovensko gledališče. Danes zvečer pojo Smetanovo opero „Dalibor“. — V ponedeljek nastopi v Gogoljevem revizorju g. Ig. Borštnik iz Zagreba kot gost.

Iz Kamnika se nam piše: Gosp. Parma je bil nedavno zelo pohvaljen v „Slov. Narodu“, vendar pa kamniški gostilničarji Parmovega orkestra nimajo radi, ker dela z muziko v nemškem „Kurbausu“ slovenskim gostilničarjem preveč konkurence. Tudi učitelju „proklete garde“ bi eno rekli glede šolske muzike — pa drugič.

Za „Lego nazionale“ je dal tržaški občinski svet zopet 2400 kron.

Gospodarska organizacija Hrvatov. V Končanici so ustanovili prvo hrvatsko mlekarino in sirarno.

Poslanec v škripcih je štajarski Francelj Girstmajer. Dela se čudovito nemškega, toda še vse premalo za njegove volilce v lipniškem okraju, ki so mu izrekli nezaupanje, ker je še vedno v nemški ljudski stranki, ne pa med Schönererjanci. Kadar volilci poslancu izrečejo nezaupanje, tedaj je navada, da poslanec odloži mandat. Francelj pa noče tega storiti, ampak v posebnem pismu prosi pohlevno in ponižno svoje volilce, naj mu dajo priložnost, da se pred njimi zagovarja. Kje je nemški ponos?

Blaž Ravnik, morilec Boštijana Žvana, je pripoznal, da je bil z Žvanom na Gorenjskem. Izjavil je, da je v bližini dobravskega mostu zaostal za Žvanom. Ko ga je dohitel, našel ga je v krvi na tleh. Pomagati mu je hotel, pa nenkrat je stopil predenj visok neznan mož ter ga hotel pobiti. Ustrašil se ga je toliko, da je zbežal. Ravnik pravi, da je ta neznan mož umoril Žvana. Tudi ženo Žvanovo imajo na Žabjeku.

Novo kolo, ki teče brez pedalov, samo s pregibanjem telesa, je kazal Slovenec g. Bajda na tukajšnjem dirkališču. Čujemo, da bodeta slično kolo spravili že prihodnje leto v promet dve avstrijski tvornici bicikljev. Ali ste morda izrabili Bajdov izum?

Rusi in Slovenci. Rusi so se zelo pričeli zanimati za Slovence. Knez Galicin ki je nedavno potoval po slovenskih pokrajinah, je spisal v „Peterburških Vjedomostih“ štiri članke o Slovencih.

Krščansko-socijalni kurz priredi svojim članom „Slovenska krščansko-socijalna zveza“. Naznanila h kurzu vsprejema društveni tajnik.

Javna predavanja v „Slov. kršč. soc. zvezi“ se nadaljujejo. Vsako sredo ob 1/8 uri zvečer je predavanje v veliki dvorani „Katol. Doma.“

„Družba sv. Mohorja“ je letos zopet napredovala in šteje sedaj 78.103 ude, to je 972 več, kakor lansko leto. Največji napredek je v krški škofiji, ki šteje 424 udov več kakor lani, tudi lavantinska škofija (364) in tržaško-koperska (103) ste znatno napredovali. Vsi dohodki družbe so znašali do 1. avgusta t. l. 89.820 gld. 14 kr. stroški pa 89.814 gld. 36 kr. Letos dobili bodo udje sledeče knjige: „Zgodbe sv. pisma“ 6. snopič, priredil dr. Frančišek Lampe. Ta prepotrebna knjiga se odlikuje po lepem besedilu, krasnih slikah, najboljših naukih in ni je treba še posebej priporočati. Dalje „Koledar družbe sv. Mohorja“, katerega vsebina nam tudi letos ugaja. Prav zelo bi se družba prikupila svojim članom, da je leposlovni del koledarjev malo obsežnej. „Premišljevanja o presvetem Rešnjem Telesu“, spisal Janez Krstnik Pogani,

preložil po italijanskem izvirniku duhovnik krške škofije. Gotovo bo ugajal le ta molitvenik vernim Slovincem. „Jagode“, knjiga za odraslo mladino, spisal Jožef Stritar, obsega nad 56 lahkoumevnih pesem, 5 igrokazov in eno povest. „Avstralija in nje otoki“ spisal Ivan Vrhovec. Dobri popis tega dela sveta bo gotovo marsikomu v pouk. „Postrežba bolnikom“, spisal dr. Alojzij Homan se nam zdi jako koristna knjižica, posebno ljudem v onih krajih, od katerih so zdravniki več ali manj oddaljeni in pri marsikateri bolezni je takšna pomoč velike važnosti, časih celo velikokrat odločilna za življenje. Člani jako pogrešajo že par let sem kake daljše povesti, katera bi najbolj ugajala vsem članom družbe. Natisek vseh Mohorjevih knjig je letos 468.617 izvodov.

Zgodovinske najdbe v Kranju. G. veleposestnik Tomo Pavšlar v Kranju je prekopal pod mestom na Lajhu zopet več grobov ter dobil v njih velezanimivih starin, kakor: eno veliko zaponko iz srebra, vloženo z rubini, velik zlat prstan s krono na vrhu, eno fibolo, veliko krasnih koral in druge srebrnine.

Najnovejše vesti.

Škofu Strossmayerju so k jubileju včeraj telegrafično čestitali jugoslovanski, češki in poljski državni poslanci.

Boj na Štajarskem! V včerajšnjem „Narodu“ se na podlagi Malovrhovega dopisa o „slovenskem trgovcu“ že hujska z uvodnim člankom, da naj zaradi snovanja konsumnih društev oškodovani trgovci, obrtniki (!) in učitelji (!!) na doslej složnem Štajarskem provzročijo preobrat in čez noč naredo stranko brez klerikalne primesi. Štajarci pač niso tako neumni, da bi ubogali Malovrha, ki hoče oborožiti na boj proti veri kar tri stanove kot nekake zastopnike trojnega poželenja sveta.

Po zobeh je sam sebe udaril sinočni „Sl. Narod“, piščo: „Geslo „Dreyfus“ koncem koncev nič drugega ne pomeni, ko nemško-židovsko politiko“. Usmiljenja nima „Narod“ s pametjo svojih bralcev čisto nič!

Pred okrožnim sodiščem v Celju je bil popolnoma oproščen g. Ivan Bovha, solicitor pri g. dr. Dečku, ker se je proti napadajoči celjski fakinaži branil s samokresom. V preiskovalnem zaporu je presedel šest tednov. Po razglasenem oproščenju so nemški divjaki pred hišo, kjer stanuje njegova družina, kričali: „Pereat Bovha!“ — „Domovina“ je bila včeraj zopet zaplenjena.

V Radomljah je živinozdravnik Zadnikar imel govor o prašičji koleri in koncu sveta. Poslušalcev tedaj ni razburil nastali vihar — poroča „Narod“.

Proti Masaryku se ponavljajo demonstracije dijakov praškega vseučilišča, ki novopečenega prijatelja Židov ne puste predavati.

Iz državnega zbora.

V tekočem tednu je bil državni zbor prav „marljiv.“ Zbornica je točno zborovala, a žal ničesar storila, le posamni odseki so uspešno delovali.

Dne 14. t. m. je izzval vodja desnice vitez Javorski pozornost cele zbornice s svojim predlogom, naj se voli odsek, kateremu se izroče vsi vladni predlogi glede poravnave z Ogersko v poročevanje v zbornici. — Predlog je bil sprejet in je vzbudil veliko zanimanja, ker se kaže, kakor da bi bila desnica po svojem vodji napovedala sedanji vladi odločilni boj ter jej izrekla nezaupanje.

Potem se je nadaljevala razprava o izgrelih na Moravskem. Socijalist dr. Verkauf popisal je postopanje vladnih organov in vojaštva v Graslitz-u, kjer se je ljudstvo tako izživelo, da je konečno zbesnelo, in je zahteval, da se tudi ta slučaj vzame v preiskavo po nepristranski komisiji. Govornik je slikal jako živahno.

Sklenila se je s tem govornikom razprava in nastopila sta še generalna govornika Mladočeh dr. Sileni in pa dr. Menger. Dr. Sileni je govoril štiri ure in povdarjal, da si je vlada

v Avstriji vedno jednaka; odlikuje jo dejstvo, da nadvlada vedno manjšina, — da jej je germanizacija narodov nad vse, in da vedno klečeplazi pred Prusijo. — Provročitelji moravskih izgredov naj se iščejo na ministerskih klopeh, ker od tod je dobila birokracija svojo moč, — židovstvo pa svojo oporo, tako, da sta ta dva faktorja tvorila germanizacijo in tako služila vladi. Govornik pojasnuje svoje izreke po posamnih slučajih in konča s prošnjo na vse zbornične stranke, da naj posredujejo v to, da se pusti vsakemu državljanu po postavi zajamčeno pravico, ker le to bo dovedlo narode do miru.

Dr. Menger, nemški naprednjak, je trdil, da je pričela desnica boj proti avstrijski vojski, ker je skrbela, da vojaštvo ni dobilo na Moravskem niti ležišča, niti hrane. Govornik je dvomil, da bi državni jezikovni zakon uredil zahteve avstrijskih narodov, treba bo še narodnostnega vrhovnega sodišča, ki bo vodilo razvoj narodnostnega prava. Končno je klical kazenska sodišča na pomoč v varstvo židovskega imetja in židovske krvi. Celi govor je kazal, kako natančno je vezano nemštvo z židovstvom. In tako nemštvo podpirajo še celo ljudje, ki se imenujejo Slovenci!

Po tem govoru je zaključil predsednik sejo.

Seja z dne 16. novembra je bila brezpomembna, brez vsacega uspeha. Pod imenom „dejanski popravek“ so govorili Nemci in Židje, zavijali so in dopolnjevali. Po seji, ki je trajala 6 ur, so zapustili poslanci zbornico s prepričanjem, da se ni ničesar storilo. Vsiljuje se človeku vprašanje: je li ta parlament, — je li ta vlada sposobna za pozitivno delo?

O tej seji najvestnejši poročevalec ne more ničesar poročati. Pred sejo se je volilo vodstvo zavarovalnemu odseku. Načelnikom je izvoljen naš poslanec g. svetnik Vencajz.

Včeraj 17. t. m. je sklenila zbornica dolgo pričakovani zakon, da se odpravi kolek časnikom in koledarjem. Razprava je bila silno kratka, kajti vsa zbornica je enih misli, da je bilo odpraviti ta kolek že zdavnaj. Govorili so dr. pl. Sokolevski, Resel, Dziezduszycki, in pojasnovali vsak iz svojega stališča, da naj se kolek odpravi, kar je tudi zbornica jednoglasno priznala.

Potem je prišel na vrsto predlog da se obtoži Thunovo ministerstvo. Konec vsega brezpotrebne govoričenja bo, da se končno predlog odkloni.

Ljudsko-gospodarski odsek si je izvolil poslanca Povšeta za načelnika.

Med sejo in po seji je bilo zapaziti po zborniških hodnikih silno razburjenje, govorilo se je, da je zdajnemu ministerstvu že odklenkalo in s to govorico se naj bi strinjala vest, da je bil danes vodja desnice vitez Javorski poklican k cesarju in da se je cesar dalje časa razgovarjal z njim o položaju. Gotovo je, da se v malo dneh prenaredi politiška konstelacija, dal Bog, da bi se obrnilo na bolje.

Razne stvari.

Kuga v Trstu. Te dni je umrl v Trstu za kugo neki pomorščak. Profesor dr. Weichselbaum je prišel z Dunaja ter izdal potrebne varnostne odredbe. Pravi, da se kuga ne bode širila, ako bodo merodajni faktorji delovali po njegovih odredbah.

Ogerske strahovitosti. V Komornu se pred porotniki razvija razprava o grozni krutosti, katere ne bi pričakovali v 19. stoletju v „modernej“ državi. Zadeva je v kratkem ta-le: V občinsko hišo v Mocaeru so 15. novembra preteklega leta vlomili tatovi in oropali 2157 gld. 80 kr. davčnega denarja. Okrajni sodnik Koloman Szabo je došel, da vodi preiskavo. Mož je pri tem delu poklical na pomoč občinskega knjigovodjo Gedeona Molnarja, notarja Ludovika Göbla, občinskega sodnika Jožefa Csunya in dva orožnika. Obč. sodnik mu je povedal, da je že zaprl več ljudij, ki so tatvine sumljivi, mej njimi tri ženske. Aretovance so potem uradniki mučili na najkrutejši način. Obesili so jih zvezane po kljukah v zidu, ter jih mučili do krvi. Neusmiljeno so jih pretepali, ženske so vlačili po ječi

za lase. Jedi niso dobili šest dnij. Z nožmi so jih zbadali pod nohte na nogah in rokah. Vrgli so jih na tla in skakali po njihovih trebuhih. Da naredo konec strašni inkviziciji, so obdolženi pripoznali tatvino, pri sodni obravnavi so pa razven jednega vsi preklicali izpovedi ter povedali o groznem mučenju. Mažarska civilizacija se pri tej obravnavi kaže v jasni luči. Rzsodba je naslednja: Szabo je obsojen na 3 leta, Molnar na 3 in pol leta, GÜbel na jedno leto in Czunyi na štiri mesece.

Antisemitizem v starem veku.

Motil bi se, kdor bi mislil da je nasprotstvo do Židov, antisemitizem, novodobni pojav ali celo sad „klerikalcev“, kakor trdijo prosvetljeni možje v „Narodovem“ uredništvu. Že v starem veku je bilo mnogo zagriženih antisemitov, da, lahko rečemo: antisemitizem je tako star, kakor Židje sami. Ravno vzroki pa, radi katerih smo danes antisemiti, so drugi, nego so bili v starem veku. Staroveški antisemitizem je imel v prvi vrsti verski narodni značaj, novodobni antisemitizem pa je v prvi vrsti narodno-gospodarski. Samo radi tega ne moremo preganjati nikogar, ker je Žid, ako nam sicer ne škoduje, ako nam pa škoduje, velja boj, in sicer današnji boj velja pogubnemu vplivu, ki so si ga pridobili ravno Židje v narodnem gospodarstvu. Pripomniti pa moram, da se nam staroveški antisemitizem nikakor ne kaže v državni zakonodaji, ampak glavno v starih pisateljih, kakor bomo videli.

Židje so tvorili v starem veku versko-narodno skupino, čisto ločeno in nasprotno grškemu in rimskemu narodu. Po asirski in babilonski sužnjosti so nehali biti Židje jednoten politički narod; ti, ki so se vrnili iz sužnjosti, so bili le del razpršenega polit. naroda. Palestina z Jeruzalemom je postala versko-narodno središče, a ne več političko. Izgubili so svojo političko samostalnost, videli, da so zapuščeni, raztreseni, osamljeni. Že v pregnanstvu so se zatekli k veri, utrdili si svoj verski čut, pričakujoč v tem svojega spasenja.

Po Aleksandru Velikem (356—323 pr. Kr.) se je začelo živahno gibanje med zahodom in vzhodom. Aleksander je odprl pot medsebojnemu občevanju in približevanju, narodi so se začeli seznanjati med seboj in drug med drugim se naseljevati. Poleg drugih vzhodnih narodov so bili zlasti Židje, ki so se jeli zgodaj naseljevati z Grki vred po novo ustanovljenih mestih, kakor v Aleksandriji, Antiohiji itd. V Aleksandriji sta bila iz 5. mestnih okrajev dva čisto židovska, v ostalih okrajih so pa imeli Židje svoje sinagoge. Pridobili so si občansko pravo, ki je prešlo potem tudi na Žide drugih mest, in popolno svojo samoupravo. Ker v Palestini Židje v praksi niso imeli domovinske pravice (v teoriji pač), dosegli so v tujini popolno samostalnost za svoje občine, ki so bile takorekoč države v državi, imajoč na čelu povsem samostojnega načelnika, svoja sodišča, svojo finančno upravo. V Aleksandriji so dobili Židje občansko pravo že za Aleksandra Vel., v Antiohiji so imeli napisana svoja prava na železnih ploščah.

V Rim so prišli Židje leta 63. pr. Kr. kot ujetniki Pompeja, toda večina izmed njih je kmalu postala svobodna in mnogo jih je dobilo občansko pravo. Rimsko zakonodajstvo je dovoljevalo Židom versko svobodo, židovska vera je bila v celi državi religio licita (dovoljena vera). Židje niso bili podrejeni državnemu kultu. V političkem oziru so bili samostojni, kakor v grških naselbinah. Židovske občine s svojimi načelniki so bile neodvisne od rimskih. Imeli so svoje pravo v civilnih in kazenskih stvareh, sami so upravljali svoje imetje, bili so prosti vojaške dolžnosti, v soboto jih niso smeli pozivljati k sodišču, ako bi se bilo moralo žito in denar javno razdeljevati na soboto, Židom so razdeljevali dan pozneje.

Kot polnopravni rimski občani so imeli Židje pristop seveda tudi do širje občine, n. pr. v mestno starešinstvo.

Rimska država je bila proti Židom jako nedosledna. Pričakovali bi, da bode silila Žide k državnemu kultu, ki je bil paganski, kakor je

to delala pozneje s kristjani; saj vsi antisemitski pisatelji imenujejo Žide „brezbožnike“ (*atheoi*). Razlagamo si to nedoslednost tako, da je bila rimska družba na koncu republike versko neodločna in brezverska, nadomeščajoč si vero in bogoslovje z modroslovjem, preprosto ljudstvo pa, da si je iskalo drugih bogov zapustivši domače, toda pozneje pa so rimski cesarji preganjali krščanstvo, Židom pa prizanašali. To je bila nedoslednost, katere cesarji niso čutili. Za Septimija Severa (v II. stol. po Kr.) se pod strogimi kaznimi prepoveduje prestop k židovstvu ali krščanstvu (to je tako zvan prozelitizem), vendar se misli vedno le krščanstvo.

Rimski cesarji so bili izvečine Židom naklonjeni, tu moremo govoriti o filosemitizmu. Že za Cezarja je v Rimu hitro rastla židovska občina, mnogi so dobili občinsko pravico. Prvi rimski cesar Avgust je bil prijatelj Židov, za njim so Židje plakali, Tiberij je bil vsled vpliva Sejana, načelnika svoje telesne straže, antisemit, po padcu Sejana pa je dovolil izgnanim Židom (bilo jih je baje 4000), da so se zopet povrnili, ter jim je dal zopet stare pravice v Rimu. Zaukazal je, da jih ne smejo uradi preganjati, češ Sejan jih je brez vzroka črtil. Klavdij je potrdil in podelil nekaterim židovskim občinam občinsko pravico. Vespazijan in Tit sta bila osebno Židom naklonjena, da, Tit bi si bil vzel Židinjjo za ženo, da je ni ljudstvo pregnalo, ker ni hotelo imeti Židinjje za vladarico. Poznejša usoda Židov je bila različna, zdaj so jih preganjali, zdaj ne.

Odločni antisemiti pa so bili staroveški pisatelji, grški in rimski.

Egiptovski duhovnik Maneton (III. stol. pr. Kr.), pisec o egiptovskem pokoljenju Židov (v starem veku je bilo splošno mnenje, da pobajajo Židje iz Egipta), pripoveduje, da so postali Židje iz nečistih, gobavih in garjavih Egipčanov. To bajko so potem drugi pridno razširjali dalje, podtikali Židom, da so brezbožni, da ne poznajo prijateljstva in gostoljubnosti, da po božje časte oslovsko glavo itd., seveda tudi kristijanom.

Velik antisemit je bil Apolonij Molon, Ciceronov in Cezarjev učitelj v govorništvu. Molon se je mnogo pečal z židovsko zgodovino ter izdal spis „Proti Židom“, kjer dolži Žide, da ne časte bogov, kakor drugi, da je bil Mozes slepar, da so židovski zakoni učitelji pregreh, a ne čednosti, da Židje sovražijo ljudi, ki drugače mislijo, da niso gostoljubni z njimi in nečejo z njimi občevati, da so mehkužni, da niso še nič koristnega naredili za občno blaginjo, da so najslabši izmed ljudi.

Najbolj strasten antisemit starega veka je bil Apijon. Prišel je v Aleksandrijo in Rim ter tu zaslul kot učenjak. Bil je jezikoslovec, toda pečal se je že z vsem mogočim. Pisal je učena tolmačenja Homera, zgodovino Egipta, zlagal sestavke proti Židom, mnogo se je bavil z narodnim gospodarstvom in politiko. Aleksandrijsko ljudstvo je imelo v njem zagovornika, mesto je bilo razdeljeno na dva sovražna tabora, v enem je vladal Apijon. Bil je prepričan, da z antisemitizmom služi dobri stvari, za katerega je žrtvoval najlepše sile svojega življenja. Vsega zla so bili krivi Židje. Ko se je nekoč žito razdeljevalo, ga niso vsi dobili — zakaj? Židje so to provzročili. Drugič se je uprl proletarijat bogatinom — zakaj? Židje so ga najeli in naščuvali. Apijon ponavlja vse znane obdolžitve; novo je to, da nam je povedal, zakaj se imenuje pri Židih sedmi dan „sabbat“. Beseda je egiptovska in pomenja „žulj“. Židje so morali po sedemdnevni hoji vsled žuljev počivati, zato so imenovali sedmi dan „sabbat“. Apijon se roga Židom, ker ne jedo svinjskega mesa in se obrezujejo.

O Plutarhu skoro lahko trdimo, da ni bil antisemit. Zbiral je sicer razvpite židovske povesi, vendar ni zametal vere in narodnih navad židovskih. Po njem so polagoma utihnili v grški književnosti napadi na Žide.

Rimljani so se prvokrat spoznali z Židi pravzaprav že za časa Makabejcev. Makabejski bratje so poslali namreč troje poslanstev v Rim, da sklenejo mir in prijateljstvo, stalno in v večjem številu pa so se naselili Židje v Rimu

63. pr. Kr., kakor smo že povedali. Javno mnenje o njih je bilo razno, vendar je bilo več nasprotnikov, nego prijateljev-Židov. Literatura rimska pa je še bolj antisemitska, nego grška. Takoj, ko se je ustanovila v Rimu židovska naselbina, je bil zastopnik antisemitov Ciceron, učenec Apolonija Moloma. On je bil politički nasprotnik Židov, kar je bil tudi Apijon, jedini v grški literaturi. Cicero je prevzel zagovornišvo Valerija Flaka, ki je bil obtožen, da je zase ugrabil denar, določen za jeruzalemsko svetišče, ter je udrihal v svojem govoru krepko po Židih. Nasilja in krivice ni mogel uspešno braniti. Obče se je na rimskem forumu mnogo govorilo zoper Žide, tudi slavni govornik Kvinktilijan je bil antisemit.

Rimski pesniki so bili antisemiti, kakor Horacij, Marcijal, Juvenal, tudi Tibul in Ovid. Ovid svari pred prazničnim dnem Židov, ker soboto so smatrali za nesrečen dan, kakor pri nas petek. Zmago Vespazijana in Tita so opevali in proslavljali Valerij Flak, Stacij in Silij Italik, veseleč se poraza Židov.

Plinij starejši pravi, da so Židje narod, ki se odlikuje v zaničevanju božanstva. Največji literarni antisemit v Rimu je pa bil Tacit. Vse kar je zvedel nelepega o Židih, vse je natančno zapisal. Tudi on pripoveduje o oslovski glavi, meni, da so Židje častilci Baha (pijanci), da svinjskega mesa ne jedo radi tega, ker jih spominja njih bolezn; kajti te živali so tudi rade garjave. Izjema je Terencij Varo, ki hvali Žide, ker tako časte svojega boga. Tudi Rimljani so nekdanj tako častili svoje bogove, dokler jih niso začeli upodabljati; ako bi bilo ostalo pri starem, meni, da bi mogla biti rimska vera neporušena in neizpremenjena.

Znani filozof Seneka je bil neprijatelj židovske vere in obredov, obsojal je vse to, trdeč, da večina židovskega naroda ne ve, zakaj to dela, kar dela. To je gotovo krivo mnenje. Da bi le kristijani vselej, kjer je treba, delali s toliko zavednostjo za svojo stvar, kakor Židje, potem bi najbrže ne bil židovski vpliv tako velik.

„Narodna kavarna.“

Jutri, v nedeljo
19. novembra 1899.

vojaški koncert.

Začetek ob 9. uri. — Vstop prost.

K obilni udeležbi vabi 86 (1—1)
z odličnim spoštovanjem

Fran Krapež.

Službo

občinskega tajnika

želi sprejeti 88 (8)

večletni obč. praktikant.

Ime pove upravništvo „Slov. Lista“.

Naprodaj je hiša,

hišna številka 9,

v študentovskih ulicah v Ljubljani,

pod jako ugodnimi pogoji.

Hiša ni draga, leži sredi mesta, stanovanja se lahko oddajajo. 85 (3—2)

Več se izve pri

„Vzajemnem podpornem društvu“
v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

Cerkvena mizarska dela.

Podpisane izdelujem zlasti **cerkvene klopi, spovednice, okna, vrata in klečalnike** po vzorcih in lastnem načrtu ter se za taka dela priporočam čast duhovščini in cerkvenim predstojništvom. Zagotovem izvrstno delo in nizke cene. Že desetim cerkvam sem izdelal klopi v največjo zadovoljnost.

Da je moje delo res trdno in lepo, spričujejo klopi po farnih cerkvah v Dobu, Radomljah, na Rovu, Brdu, Goričici, v Moravčah, Pečah, Komendi, pri Sv. Jurju pri Kranju in v novi cerkvi v Vodica, pa spovednica na Holmcu.

Ravno sedaj izdelavam cerkvene klopi za farno cerkev v Čemšenik.

Postavljenje novih klopij v cerkvi traja le 5 do 6 dni.

Josip Stupica na Viru,
pošta Domžale.

43 (30)

Janko Klopčič

urar v Ljubljani, Prešernove ulice št. 4.

Priporočila: 55 (23)

Nikelnaste, jeklene, srebrne, Tula, ameriške plaque, zlate ure. Stenske ure. Ure z nihalom. Salonske ure. Pisarniške ure. Raznovrstne lično izdelane budilke. Srebrne, Tula, amer. plaque, novo-zlate, fine 14kar. zlate verižice, zapestnice, prstane, uhane, zapone, priklepke, gumbe za manšete in srajce, igle za kravate iz granatov. Razne stvari iz Kina srebra. Prstane in uhane z dijamanti in briljanti. Specijalitete vsake vrste v zalogi.

Nikjer se ne kupuje ceneje.

Popravila zanesljivo, točno in ceno!

Tinktura zoper kurja očesa

gotovo najboljšo sredstvo
za hitro odpravo kurjih oces, trde kože itd.
Steklenica z rabilnim navodom 25 kr

Dobiva se v 60 (18)
deželni lekarni „pri Mariji Pomagaj“
M. Leustk-a v Ljubljani.

Gabr. Piccoli,
lekarnar „pri angelu“,
dvorni založnik

Nj. svetosti papeža Leona XIII.

v Ljubljani,
Dunajska cesta.

Brezje na Sp. Štajerskem, 14. nov. 1898.

Vaše blagorodje!

Ker smo se že velikokrat prepričali, da je ta Vaša tinktura za želodec, katero je rabila že cela moja hiša z najboljšim uspehom, res najboljšo sredstvo zoper želodčne in tudi mnoge druge bolezni, se Vam iskreno zahvaljujem. Pa tudi gospodu, kateri me je na to izvrstno tinkturo opozoril, sem hvaležen.

To potrjujem s tem, da Vam izrečem svojo najiskrenejšo zahvalo v imenu cele moje družine ter Vas uljudno prosim, da mi pošljete zopet jedno skatljivo tinkturo za želodec z 12terimi steklenicami in jeden lonček Glicein Crème.

S spoštovanjem

Tomaž Dobek,

Pošljite mi s poštanim povzetjem pod spodaj stoječim napisom 24 steklenic izvrstne „želodčne esence“, ki se rabi z najboljšim vspehom.

20 (35)

Jožef Černko, župnik,
Vuhred. — Štajarsko.

Pošljite mi s poštanim povzetjem 12 steklenic Vaše želodčne tinkture. Naš g. župnik Belec jo vsakemu bolehnemu prav gorko priporočajo in skoraj vsaki, ki jo rabi, se jako pohvalno o nji izrazi.

S spoštovanjem

Ivana Vidas
pri Sv. Martinu, p. Sv. Nedelja,
S. Domenica d'Albona, Istria

84 (3-3)

Redka prilika za nakup pohištva.

Jan. Dogan-a

mizarski pohištveni obrt

v Ljubljani 73 (12)

na Dunajski cesti št. 15 (v Medjatovi hiši)

priporoča svojo dobro vrejeno

zalogo

v sakovrstnega likanega
in politiranega

pohištva

Naročila se točno izvršujejo.

Cenilnik s podobami zastoj in franko.

Redka prilika za nakup pohištva.

Najnižje cene.

Največji izbor.

Preobleke.

Popravila.

L. Mikusch,
tovarna dežnikov,
Ljubljana, Mestni trg 15.

21 (-)

Slovinci,
spomnite se
„Nase straze!“

!! Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!!

Stanje hranilnih vlog 30. septembra 1899: čez 2 milijona gld.

Denarni promet v devetih mesecih: čez 6½ milijona gld.

Ljudska posojilnica

Preje Gradišče št. 1. — Sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje.

Sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od osme ure zjutraj do jedne ure popoldan in jih obrestuje po

4 1/2 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 goldinarjev čistih 4 gld. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. septembra 1899.

2,112.219 gld. 99 kr.

Promet v 9 mesecih od 1. jan. do 30. sept. 1899.

6,757.658 gld. 53 kr.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 10. oktobra 1899.

Dr. Ivan Šušteršič,
predsednik.

Josip Šiška, knezoškofijski kancelar,
podpredsednik.

Anton Belec,
posesnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu
nad Ljubljano.

Odborniki:
Dr. Andrej Karlin,
gimn. profesor v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvetniški koncipijent v Ljubljani.

Frančišek Birk,
stolni vikar v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
velep sestnik v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Dr. Janko Breje,
odvetniški koncipijent v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.
Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške blagajne
v Ljubljani.

Dr. Aleš Ušeničnik,
stolni vikar v Ljubljani.